

ePlat.Apol. 28b-29e - τὸν θάνατον μὴ δεδιέναι

Ἴσως ἂν οὖν εἴποι τις: “εἶτ’ οὐκ αἰσχύνῃ, ὦ Σώκρατες, τοιοῦτον ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύσας ἐξ οὗ κινδυνεύεις νυνὶ ἀποθανεῖν;” ἐγὼ δὲ τούτῳ ἂν δίκαιον λόγον ἀντείποιμι, ὅτι “οὐ καλῶς λέγεις, ὦ ἄνθρωπε, εἰ οἶει δεῖν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι τοῦ ζῆν ἢ τεθνάναι ἄνδρα¹ ὅτου τι καὶ σμικρὸν ὄφελός ἐστιν, ἀλλ’ οὐκ ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν ὅταν πράττη, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα πράττει, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα ἢ κακοῦ. φαῦλοι c γὰρ ἂν τῷ γε σῶ λόγῳ εἶεν τῶν ἡμιθέων ὅσοι ἐν Τροίᾳ τετελευτήκασιν οἳ τε ἄλλοι καὶ² ὁ τῆς Θέτιδος υἱός, ὃς τοσοῦτον τοῦ κινδύνου καταφρόνησεν παρὰ τὸ αἰσχρὸν τι ὑπομεῖναι³ ὥστε, ἐπειδὴ εἶπεν ἡ μήτηρ αὐτῷ προθυμουμένῳ Ἴκτορα ἀποκτείνειν, θεὸς οὖσα, οὐτωςί πως, ὡς ἐγὼ οἶμαι: “ὦ παῖ, εἰ τιμωρήσεις Πατρόκλῳ τῷ ἐταίρῳ τὸν φόνον καὶ Ἴκτορα ἀποκτενεῖς, αὐτὸς ἀποθανῆ—αὐτίκα γάρ τοι”, φησί, “μεθ’ Ἴκτορα πότμος ἐτοιμός”—ὁ δὲ τοῦτο ἀκούσας τοῦ μὲν θανάτου καὶ τοῦ κινδύνου ὀλιγώρησε, πολὺ δὲ μᾶλλον d δείσας τὸ ζῆν κακὸς ὢν καὶ τοῖς φίλοις μὴ τιμωρεῖν, “αὐτίκα”, φησί, “τεθναίνῃ, δίκην ἐπιθεῖς τῷ ἀδικούντι, ἵνα μὴ ἐνθάδε μένω καταγέλαστος παρὰ νηυσὶ κορωνίσιν ἄχθος ἀρούρης”. μὴ⁴ αὐτὸν οἶει φροντίσαι θανάτου καὶ κινδύνου;”

Οὕτω γὰρ ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ: οὐδ’ ἂν τις ἑαυτὸν τάξῃ ἡγήσάμενος βέλτιστον εἶναι ἢ ὑπ’ ἄρχοντος ταχθῆ, ἐνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον μήτε θάνατον μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ. ἐγὼ οὖν δεινὰ ἂν εἶην εἰργασμένος⁵, ὦ ἄνδρες e Ἀθηναῖοι, εἰ ὅτε μὲν με οἱ ἄρχοντες ἔταπτον, οὐς ὑμεῖς εἴλεσθε ἄρχειν μου, καὶ ἐν Ποτειδαίᾳ καὶ ἐν Ἀμφιπόλει καὶ ἐπὶ Δηλίῳ⁷, τότε μὲν οὐδ’ ἐκεῖνοι ἔταπτον ἔμενον ὥσπερ καὶ ἄλλος τις καὶ ἐκινδύνευον ἀποθανεῖν, τοῦ δὲ θεοῦ τάπτοντος, ὡς ἐγὼ φήθην τε καὶ ὑπέλαβον, φιλοσοφούντά με δεῖν ζῆν καὶ ἐξετάζοντα ἑμαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους, ἐνταῦθα δὲ φοβηθεῖς ἢ θάνατον 29 ἢ ἄλλ’ ὅτιοῦν πρᾶγμα λίποιμι τὴν τάξιν. δεινὸν τὰν εἶη, καὶ ὡς ἀληθῶς τότε ἂν με δικαίως εἰσάγοι τις εἰς δικαστήριον, ὅτι οὐ νομίζω θεοὺς εἶναι ἀπειθεῖν τῇ μαντείᾳ καὶ δεδιῶς θάνατον καὶ οἰόμενος σοφὸς εἶναι οὐκ ὢν. τὸ γὰρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὄντα· δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν ἂ οὐκ οἶδεν. οἶδε μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον οὐδ’ εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ πάντων μέγιστον ὄν τῶν ἀγαθῶν, δεδιάσι δ’ ὡς εὖ εἰδότες b ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστὶ. καίτοι πῶς οὐκ ἀμαθία ἐστὶν αὕτη ἢ ἐπονείδιστος⁸, ἢ τοῦ οἴεσθαι εἰδέναι ἂ οὐκ οἶδεν; ἐγὼ δ’ ὦ ἄνδρες, τούτῳ καὶ ἐνταῦθα ἴσως διαφέρω τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰ δὴ τῷ⁹ σοφώτερός του φαίην εἶναι, τούτῳ ἂν¹⁰, ὅτι οὐκ εἰδὼς ἱκανῶς περὶ τῶν ἐν Ἰδίου οὕτω καὶ οἶομαι οὐκ εἰδέναι: τὸ δὲ ἀδικεῖν καὶ ἀπειθεῖν τῷ βελτίονι καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώπῳ, ὅτι κακὸν καὶ αἰσχρὸν ἐστὶν οἶδα. πρὸ οὖν τῶν κακῶν ὧν οἶδα ὅτι κακά ἐστιν, ἂ μὴ οἶδα εἰ καὶ ἀγαθὰ ὄντα τυγχάνει οὐδέποτε φοβήσομαι οὐδὲ φεύξομαι: ὥστε οὐδ’ εἶ c με νῦν ὑμεῖς ἀφίετε Ἀνύτῳ ἀπιστήσαντες¹¹, ὃς ἔφη ἢ τὴν ἀρχὴν οὐ δεῖν ἐμὲ δεῦρο εἰσελθεῖν ἢ, ἐπειδὴ εἰσηλθὼν, οὐχ οἶόν τ’ εἶναι τὸ μὴ ἀποκτείνειν με, λέγων πρὸς ὑμᾶς ὡς εἰ διαφευξοίμην ἤδη [ἂν] ὑμῶν οἱ ὑεῖς ἐπιτηδεύοντες ἂ Σωκράτης διδάσκει πάντες παντάπασιν διαφθαρήσονται,—εἴ μοι πρὸς ταῦτα εἴποιτε: “ὦ Σώκρατες, νῦν μὲν Ἀνύτῳ οὐ πεισόμεθα ἀλλ’ ἀφίεμέν σε, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ’ ᾧτε μηκέτι ἐν ταύτῃ τῇ ζητήσῃ διατρίβειν μηδὲ φιλοσοφεῖν: ἐὰν δὲ d ἀλῶς ἔτι τοῦτο πράττων, ἀποθανῆ” —εἰ οὖν με, ὅπερ εἶπον, ἐπὶ τούτοις ἀφίετε, εἴποιμ’ ἂν ὑμῖν ὅτι “ἐγὼ ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀσπάζομαι μὲν καὶ φιλῶ, πείσομαι δὲ μᾶλλον τῷ θεῷ ἢ ὑμῖν, καὶ ἕωςπερ ἂν ἐμπνέω καὶ οἶός τε ὦ, οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν καὶ ὑμῖν παρακελευόμενός τε καὶ ἐνδεικνύμενός ὅτῳ ἂν ἀεὶ ἐντυγχάνω ὑμῶν, λέγων οἰάπερ εἶωθα, ὅτι “ὦ ἄριστε ἀνδρῶν, Ἀθηναῖος ὢν, πόλεως τῆς μεγίστης καὶ εὐδοκιμωτάτης εἰς σοφίαν καὶ ἰσχύν, χρημάτων μὲν οὐκ αἰσχύνῃ ἐπιμελούμενος ὅπως σοὶ ἔσται ὡς πλείεστα, e καὶ δόξης καὶ τιμῆς, φρονήσεως δὲ καὶ ἀληθείας καὶ τῆς ψυχῆς ὅπως ὡς βελτίστη ἔσται οὐκ ἐπιμελῆ οὐδὲ φροντίσεις;”

¹ ἄνδρα = ἄνδρα τινά ≙ „man“

² οἳ τε ἄλλοι καὶ ...: „sowohl die anderen als auch ...“ = „unter anderen auch ...“

³ παρὰ τὸ αἰσχρὸν τι ὑπομεῖναι: wie bei παρὰ τοὺς νόμους so hier παρὰ τὸ + AcI

⁴ μὴ ... οἶει: μή + Ind. in der Frage entspricht μή + Kon.: „Du glaubst doch hoffentlich nicht ...?“

⁵ οὐ: lokativ – Nach dem Zitat aus der Ilias wendet Sokrates hier ein Bild aus der Schlacht an, wie jeder Athener sie kannte.

⁶ δεινὰ ἂν εἶην εἰργασμένος: zur Form s. KT06 – zum Potentialis der Vergangenheit s. Sy12: „Ich hätte wohl schrecklich gehandelt ...“

⁷ καὶ ἐν Ποτειδαίᾳ (431-429, Bezwingung der vom Seebund abgefallenen Stadt auf der Chalkidike; Sokrates rettete Alkibiades, Symp.219e) καὶ ἐν Ἀμφιπόλει (422, vergeblicher Versuch, die abgefallene Stadt in Thrakien zurückzuerobern, 600 Athener fallen) καὶ ἐπὶ Δηλίῳ (424; in Bötien gelegen; Niederlage Athens; Sokrates' Verhalten s. Symp.221)

⁸ ἢ ἐπονείδιστος: Adj.Attr. zum Prädikatsnomen ἀμαθία, also eine aufgelöste attributive Klammer zu einem Subst. ohne Artikel

⁹ τῷ = τινί: modaler Dativ – του = τινός lies: ἀνδρός τινος

¹⁰ τούτῳ ἂν erg. σοφώτερος εἶην ¹¹ Ἀνύτῳ ἀπιστήσαντες „ohne dem Anytos {Glauben zu schenken} zuzustimmen“